Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GIOVANNI PITRUZZELLA
prednesené 10. marca 2022 [1]

Vec C-22/21

SRS,
AA
proti
Minister for Justice and Equality

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov – Oprávnené osoby – Iní rodinní príslušníci – Rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti občana Európskej únie – Bratanec, štátny príslušník tretieho štátu, bývajúci s občanom Únie – Závislosť – Podmienky – Preskúmanie vnútroštátnymi orgánmi – Kritériá – Voľná úvaha – Obmedzenia“

I. Úvod

1. SRS sa narodil v roku 1978 a je pôvodom z Pakistanu. So svojou rodinou žil v Spojenom kráľovstve od roku 1997. V roku 2013 získal britské občianstvo. AA, pakistanský štátny príslušník narodený v roku 1986, je jeho bratancom. Po štúdiu na univerzite v Pakistane AA pokračoval v roku 2010 vo svojich štúdiách v Spojenom kráľovstve. Bol vtedy držiteľom študijného víza, ktorého platnosť uplynula 28. decembra 2014. Počas celého svojho pobytu v Spojenom kráľovstve žil AA v Londýne so SRS, ako aj s rodičmi SRS a jeho ďalšími rodinnými príslušníkmi v byte, ktorý vlastnil brat SRS. SRS platil nájom tomuto bratovi. Dňa 11. februára 2014 SRS a AA uzavreli jednoročnú zmluvu o spoločnom nájme s týmto bratom.

2. V januári 2015 sa SRS presťahoval z pracovných dôvodov do Írska. V marci 2015 za ním na írske územie prišiel AA, ktorý s ním odvtedy žije. Dňa 24. júna 2015, keď sa zdržiaval na írskom území bez víz, AA požiadal írske orgány o vydanie pobytového preukazu ako rodinný príslušník občana Európskej únie, podľa European Communities (Free Movement of Persons) (No. 2) Regulations 2006 (írske nariadenie z roku 2006 o voľnom pohybe osôb v Európskych spoločenstvách) (ďalej len „írske nariadenie z roku 2006“) [2], ktoré prebralo do írskeho práva smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS,

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[2] S.I. č. 656 z roku 2006.

72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS[3]. Článok 7 írskeho nariadenia z roku 2006 totiž stanovoval, že „povolený rodinný príslušník" občana Únie, ktorý sa zdržiava v Írsku viac než tri mesiace, môže požiadať o pobytový preukaz.

3. Článok 2 ods. 1 írskeho nariadenia z roku 2006 definoval za „povolených rodinných príslušníkov" občana Únie „každého rodinného príslušníka, bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť, ktorý nie je uznaným rodinným príslušníkom občana Únie a ktorý v krajine svojho pôvodu, v krajine, v ktorej sa obvykle zdržiava alebo v ktorej sa predtým zdržiaval; a) je závislým od občana Únie; b) je členom domácnosti občana Únie; c) zo závažných zdravotných dôvodov nutne potrebuje osobnú starostlivosť občana Únie".

4. AA teda netvrdil, že patrí do kategórie rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí sú uvedení v článku 2 bode 2 smernice 2004/38.[4] Naproti tomu AA uviedol, že je závislou osobou od SRS a v každom prípade, že je členom domácnosti SRS.

5. Podľa článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 „bez toho, aby boli dotknuté práva voľného pohybu a pobytu, ktoré dané osoby môžu mať plným právom, hostiteľský členský štát v súlade so svojou vnútroštátnou legislatívou umožní vstup a pobyt pre nasledujúce osoby: akíkoľvek iní rodinní príslušníci, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, ktorí nespadajú pod definíciu v bode 2 článku 2 a ktorí v krajine, z ktorej prišli, sú nezaopatrenými osobami alebo členmi domácnosti občana Únie, ktorý má základné právo pobytu, alebo ak vážne zdravotné dôvody prísne vyžadujú osobnú starostlivosť o príslušníka rodiny občanom Únie".

6. Dňa 21. decembra 2015 Minister of Justice and Equality (Minister spravodlivosti a rovnosti, Írsko) zamietol žiadosť AA, domnievajúc sa v podstate, že AA nepredložil dostatočné dôkazy o tom, že bol osobou závislou od SRS alebo že bol členom jeho domácnosti. Minister sa predovšetkým domnieval, že obdobie skutočného spolužitia medzi SRS a AA v Spojenom kráľovstve odvtedy, čo SRS získal postavenie občana Únie, bolo kratšie ako dva roky, že rodičia SRS, jeho brat a jeho sestra bývali v Londýne na tej istej adrese a že hoci sa preukázalo, že AA sa zdržiaval na tejto adrese, nestačilo to na účely toho, aby mohol byť považovaný za člena domácnosti SRS. Pokiaľ ide o finančnú závislosť AA od SRS, podľa ministra nebola dostatočne zdokumentovaná.

7. SRS a AA po predložení doplňujúcich dôkazov požiadali o preskúmanie rozhodnutia Ministra spravodlivosti a rovnosti. Dňa 21. decembra 2016 minister potvrdil svoje rozhodnutie z 21. decembra 2015 z rovnakých dôvodov a uviedol, že aj keď SRS a AA bývali na rovnakej adrese v Spojenom kráľovstve, nebolo preukázané, že SRS bol skutočne „hlavou domácnosti" v čase, keď s ním AA býval v Londýne, ako to vyžadoval článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38.

8. AA a SRS podali žalobu o neplatnosť proti tomuto rozhodnutiu na High Court (Vyšší súd, Írsko). SRS znovu vysvetlil pred týmto súdom finančnú podporu, ktorú poskytol svojmu bratancovi v období, keď spolu bývali v Londýne, a potvrdil, že bol jediným aktívnym členom v domácnosti vzhľadom na vysoký vek svojich rodičov a na predĺžený pobyt svojho brata

[3] Ú. v. EÚ L 158, 2004, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46.

[4] V zmysle tohto ustanovenia sa za „rodinného príslušníka" občana Únie má považovať manželský partner alebo partner, s ktorým občan Únie uzavrel registrované partnerstvo, priami potomkovia, ktorí sú mladší ako 21 rokov, alebo sú nezaopatrenými osobami, ako aj takéto osoby manželského partnera alebo registrovaného partnera občana Únie a napokon závislí priami príbuzní po vzostupnej línii a takéto osoby manželského partnera alebo registrovaného partnera občana Únie. Títo rodinní príslušníci sú „uznaní" v zmysle írskej právnej úpravy.

v Pakistane. V rozsudku z 25. júla 2018 High Court (Vyšší súd) zamietol žalobu, ktorú podali SRS a AA, z dôvodu, že AA nemohol byť považovaný za osobu závislú od SRS, ani za člena domácnosti, ktorej hlavou bol SRS, pričom uznal, že ide o pojem, ktorý je nejasný a nie je nikde definovaný.

9. AA a SRS podali odvolanie na Court of Appeal (Odvolací súd, Írsko), tvrdiac, že súd prvého stupňa prijal príliš reštriktívny výklad pojmu „rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti“ občana Únie. Court of Appeal (odvolací súd) v rozsudku z 19. decembra 2019 však rozhodol, pri opätovnom zdôraznení ťažkostí pri výklade tohto pojmu, že samotné spoločné bývanie na rovnakej adrese nemohlo byť považované za dostatočné na účely domnienky, že AA a SRS boli členmi tej istej domácnosti, ktorej SRS bol hlavou. Uviedol, že na to, aby rodinný príslušník mohol byť považovaný za člena domácnosti občana Únie, musí byť neoddeliteľnou súčasťou základnej rodiny a ostať ňou v dohľadnej alebo primerane predvídateľnej budúcnosti. Okrem toho nemal by bývať s občanom Únie len z dôvodu pohodlia, ale tiež z dôvodov emocionálnej a sociálnej väzby.

10. Vzhľadom na to, že AA a SRS boli neúspešní, rozhodli sa podať na vnútroštátny súd konečný opravný prostriedok, ktorý bol povolený 20. júla 2020, práve o otázke definície pojmu „rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti“ občana Únie, a o otázke, či sa od tohto občana Únie má požadovať, aby bol skutočne hlavou tejto domácnosti. [5]

11. Pokiaľ ide o podmienku byť členom domácnosti, ktorej hlavou je občan Únie, Minister spravodlivosti a rovnosti naďalej tvrdí, že samotné spoločné bývanie rodinného príslušníka prípadne sprevádzané finančnou podporou poskytnutou občanom Únie nestačí na to, aby sa takto ubytovaný rodinný príslušník, ktorému bola poskytnutá pomoc, považoval za člena domácnosti občana Únie. Minister pripomína, že pobyt AA na území Únie bol obmedzený na jeho štúdiá a že nájomná zmluva, ktorú uzavrel s bratom SRS na účely bývania v jeho dome, bola tiež časovo obmedzená. Neexistovala teda žiadna indícia, ktorá by mohla viesť k názoru, že spolužitie malo pretrvať aj po štúdiách AA. Okrem toho článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38 sa má vykladať pri zohľadnení účinku prípadného rozhodnutia o zamietnutí povolenia na pobyt na skutočný výkon slobody pohybu, ktorú požíva občan Únie. Je však preukázané, že SRS sa presťahoval do Írska bez AA. Je tiež potrebné zabezpečiť určitú koherenciu výkladu tak, aby pri výklade článku 3 ods. 2 smernice 2004/38 nebolo možné dospieť k situácii, ktorá je v konečnom dôsledku výhodnejšia pre rodinných príslušníkov uvedených v tomto ustanovení – ktorí sú pritom v zásade menej chránení touto smernicou – vo vzťahu k situácii rodinných príslušníkov, ktorí sú členmi základnej rodiny, uvedených v článku 2 ods. 2 tejto smernice.

12. AA a SRS uvádzajú, že jazykové verzie článku 3 ods. 2 smernice 2004/38 sa odlišujú a že anglická verzia obsahuje dodatočnú podmienku týkajúcu sa postavenia „hlavy“ domácnosti, ktorá sa nenachádza vo väčšine ostatných jazykových verzií. Okrem toho naďalej poukazujú na blízky vzťah, ktorý sa vytvoril už od ich útleho veku, keď ešte obaja žili v Pakistane, a odkazujú na úzke rodinné vzťahy, ktoré by mali stačiť na to, aby bol AA uznaný za „rodinného príslušníka“ SRS v zmysle tohto ustanovenia, bez toho, aby bolo okrem toho potrebné preukázať, že SRS je hlavou domácnosti.

13. Vnútroštátny súd pochybuje, že je možné prijať všeobecnú definíciu pojmu „rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti“ občana Únie. Uznáva, že použitie pojmu „hlava domácnosti“ umožňuje odlíšiť situácie obyčajného spoločného bývania napríklad od situácií,

[5] Otázka, či má byť AA považovaný za „nezaopatrenú osobu“ v zmysle prvej hypotézy článku 3 ods. 2 prvého odseku písm. a) smernice 2004/38, nie je súčasťou diskusií pred vnútroštátnym súdom (pozri bod 21 návrhu na začatie prejudiciálneho konania).

ktoré majú bližšie k rodinnému životu, ale zároveň priznáva, že ide o pojem, ktorý sa dá ťažko definovať. Okrem toho zdá sa, že nie všetky jazykové verzie článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 obsahujú tento odkaz. Pýta sa preto na zmysel, ktorý treba dať tomuto pojmu v kontexte, keď treba prihliadať aj na situáciu rodinných príslušníkov uvedených v článku 2 bode 2 smernice 2004/38. Napokon uvádza cieľ sledovaný smernicou 2004/38 a pýta sa, ako by tento cieľ mohol užitočne objasniť výklad článku 3 ods. 2 tejto smernice. Okrem toho v prípade, že nie je možná všeobecná definícia, vnútroštátny súd navrhuje rad kritérií, o ktoré by sa mohli oprieť vnútroštátne súdy na účely dosiahnutia jednotného výkladu tohto pojmu. Medzi týmito kritériami sa nachádzajú najmä doba života v domácnosti, ako aj jej účel. Domnieva sa, že v každom prípade je potrebné objasnenie na úrovni Únie.

14. Za týchto podmienok Supreme Court (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a návrhom na začatie prejudiciálneho konania, ktorý bol do kancelárie Súdneho dvora doručený 14. januára 2021, položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Môže byť pojem ‚člen domácnosti občana Únie‘, ako sa používa v článku 3 smernice [2004/38], vymedzený tak, aby sa uplatňoval všeobecne v celej Únii, a ak áno, aký je jeho výklad?

2. Ak tento pojem nie je možné vymedziť, podľa akých kritérií majú sudcovia hodnotiť dôkazy, aby vnútroštátne súdy mohli na základe ustáleného zoznamu faktorov rozhodnúť, kto je alebo kto nie je na účely voľného pohybu členom domácnosti občana Únie?“

15. SRS a AA, Minister spravodlivosti a rovnosti, česká, dánska, holandská a nórska vláda, ako aj Európska komisia predložili Súdnemu dvoru svoje písomné pripomienky.

II. Analýza

A. Úvodné pripomienky

16. Predtým, než pristúpim k preskúmaniu dvoch prejudiciálnych otázok položených Súdnemu dvoru, musím spresniť dva body týkajúce sa sporu vo veci samej.

17. Po prvé uvádzam, že občan Únie, ktorý chce pokračovať v určitom spolužití so svojím bratancom, má britskú štátnu príslušnosť. Vzhľadom však na to, že k skutkovým okolnostiam došlo pred vystúpením Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Únie, vnútroštátny súd bude musieť po vyhlásení rozsudku Súdneho dvora v prejudiciálnom konaní posúdiť zákonnosť rozhodnutia Ministra spravodlivosti a rovnosti a overiť zlučiteľnosť, s právom Únie, posúdení tohto rozhodnutia vedúcich k záveru, že AA nebol v čase jeho vstupu na írske územie v roku 2015 členom domácnosti SRS v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38. AA tak bude musieť byť považovaný za „osob[u], na ktor[ú] sa vzťahuje článok 3 ods. 2 písm. a) a b) smernice [2004/38], ktor[á] sa uchádzala o umožnenie vstupu a pobytu pred skončením prechodného obdobia“ [6]. V tom prípade, a pokiaľ by írske orgány mali rozhodnúť o retroaktívnom povolení pobytu pre AA za obdobie od roku 2015 do roku 2020, pripomínam, že AA by si zachoval svoje právo na pobyt aj po uplynutí prechodného obdobia v zmysle článku 10 ods. 3 dohody o vystúpení. [7]

[6] Článok 10 ods. 3 Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ C 384 I, 2019, s. 1, ďalej len „dohoda o vystúpení“).

[7] V spojení s článkom 10 ods. 2 tejto dohody.

18. Po druhé žalobcovia vo veci samej tvrdili, že vnútroštátne orgány pri posudzovaní osobnej situácie AA z hľadiska článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 úmyselne nezohľadnili obdobie spoločného bývania SRS a AA, ktoré začalo predtým, než SRS nadobudol občianstvo Únie. Títo účastníci konania z toho vyvodzujú, že naturalizovaní občania Únie sa tak pri prejednávaní žiadostí o pobyt podaných ich rodinnými príslušníkmi chápanými v širšom zmysle podľa smernice 2004/38 nachádzali v menej výhodnom postavení v porovnaní s postavením osôb, ktoré sa narodili ako občania Únie. Žalovaný zase tvrdí, že žiaden žalobný dôvod týkajúci sa otázky predchádzajúceho spoločného bývania a určenia začiatku tohto spoločného bývania nebol vznesený pred vnútroštátnymi súdmi konajúcimi v rámci napadnutia rozhodnutia z 21. decembra 2015. Ako uviedla Komisia, tento rozpor medzi účastníkmi konania vo veci samej vznáša otázku o tom, či sa na rodinný život z obdobia pred nadobudnutím občianstva Únie môže alebo musí prihliadať. Treba však konštatovať, že Súdnemu dvoru nebola položená táto otázka, akokoľvek je zaujímavá.[8] Úvahy, ktoré nasledujú, sa teda budú týkať výlučne dvoch prejudiciálnych otázok položených Súdnemu dvoru, bez toho, aby sa mohli vykladať ako potvrdenie alebo vyvrátenie tejto rozhodovacej vnútroštátnej praxe, podľa ktorej sa na rodinný život občana Únie a jeho rodinného príslušníka v širšom zmysle, ktorý žiada o povolenie na pobyt, prihliada až od nadobudnutia postavenia občana Únie.

B. O prejudiciálnych otázkach

19. Vnútroštátny súd svojimi dvoma prejudiciálnymi otázkami položenými Súdnemu dvoru, ktoré podľa mňa treba preskúmať spoločne, v podstate žiada Súdny dvor, aby spresnil, či pojem „akíkoľvek iní rodinní príslušníci…, ktorí sú členmi domácnosti občana Únie, ktorý má základné právo pobytu“ v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38, môže byť definovaný takým spôsobom, že bude „všeobecne uplatniteľný“, a v prípade zápornej odpovede, aby uviedol kritériá umožňujúce určiť, či rodinný príslušník má byť považovaný za „člena domácnosti“ občana Únie v zmysle tohto ustanovenia.

1. Nemožnosť všeobecnej definície rodinného príslušníka, ktorý je členom domácnosti občana Únie

20. Pokiaľ ide o prípadnú všeobecne uplatniteľnú definíciu pojmu „rodinní príslušníci…, ktorí sú členmi domácnosti občana Únie“, okrem skutočnosti, že to, čo sa považuje za všeobecné, sa môže rýchlo prejaviť ako úplne relatívne, túto definíciu nepovažujem za uskutočniteľnú ani želanú. Znenie článku 3 ods. 2 prvého pododseku smernice 2004/38 je oveľa otvorenejšie – nehovoriac, že nepresné – než znenie článku 2 tejto smernice, ktorý vo svojom odseku 2 definuje rodinných príslušníkov „základnej“ rodiny občana Únie. Tento nedostatok presnosti sa vysvetľuje skutočnosťou, že rodinní príslušníci, ktorí sú uvedení v článku 3 ods. 2 smernice 2004/38, predstavujú zvyšnú kategóriu rodinných príslušníkov, voči ktorým majú členské štáty len povinnosť umožniť ich vstup a pobyt. Vzhľadom na to, že povinnosti členských štátov voči týmto rodinným príslušníkom sú menšej intenzity než voči rodinným príslušníkom základnej rodiny,[9] definícia tejto prvej kategórie rodinných príslušníkov nemusí byť taká presná ako definícia stanovená pre druhú kategóriu. Toto konštatovanie podľa mňa platí pre všetky hypotézy uvedené v článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38. Táto nejasnosť ponechaná pri vymedzení pojmu „rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti občana Únie“, môže mať

[8] Žalovaný vo veci samej dokonca namieta, že tu ide o dôvod zamietnutia žiadosti ministrom (pozri bod 44 pripomienok žalovaného vo veci samej). Pre úplnosť však treba uviesť, že zhrnutie dôvodov rozhodnutia o zamietnutí žiadosti AA, uvedené v bode 6 návrhu na začatie prejudiciálneho konania, skutočne obsahuje vo svojom bode 2 odkaz na vnútroštátne pravidlo, podľa ktorého „treba posúdiť spôsob života občana Únie od doby, kedy sa stal občanom Únie, bez ohľadu na miesto, kde k tomu došlo“.

[9] Pozri napríklad rozsudok z 5. septembra 2012, Rahman a i. (C-83/11, ďalej len „rozsudok Rahman a i.“, EU:C:2012:519, body 18, 19 a 21).

zmysel, keďže umožňuje určitú pružnosť pri jeho definícii. Snaha definovať všeobecným spôsobom tak nestály koncept, a to tak zo sociologického ako aj kulturologického hľadiska, akým je „rodinný príslušník…, ktorý je členom domácnosti občana Únie“, by sa mohla prejaviť nielen ako nebezpečná, ale mohla by tiež, ako uviedol žalovaný vo veci samej, ísť proti cieľu sledovanému smernicou 2004/38 vo vzťahu k neschopnosti poňať viac-rozmerovú a premenlivú realitu rôznych foriem toho, čo môže predstavovať rodinný život v širšom zmysle.

21. Pojem rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti občana Únie, preto podľa mňa nemôže byť definovaný všeobecne.

22. Niektorí účastníci konania, ktorí sa zúčastnili na písomnej časti konania pred Súdnym dvorom, si vyložili prvú prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že vnútroštátny súd sa pýta, či pojem „rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti občana Únie“, je autonómnym pojmom práva Únie. Ja takto nechápem prvú prejudiciálnu otázku, ktorá má mimochodom dosť jasné znenie. Okrem toho, ak by mala byť chápaná v tom zmysle, ako to naznačujú títo účastníci konania, táto prvá otázka by sa ukázala byť citlivejšia, ako sa zdalo na prvý pohľad, pričom odpoveď na ňu sa mi nezdá potrebná na účely pomoci vnútroštátnemu súdu pri jeho rozhodovaní v spore, ktorý prejednáva.

23. Obmedzím sa teda na pripomenutie, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že „z potreby jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje autonómny a jednotný výklad v celej Únii“. [10]

24. Dánske kráľovstvo vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že článok 3 ods. 2 prvý pododsek smernice 2004/38 obsahuje výslovný odkaz na vnútroštátne právo a že Súdny dvor okrem toho už uznal širokú mieru voľnej úvahy členským štátom, keď majú posúdiť, či individuálna situácia, ktorá je im predložená na preskúmanie, patrí medzi situácie uvedené v tomto ustanovení. [11] Komisia podporuje opačné stanovisko, keď uvádza, že odkaz na vnútroštátne právo uvedený v tomto článku 3 ods. 2 sa týka iba podmienok, za ktorých členský štát musí umožniť vstup a pobyt osôb, ktoré patria do pôsobnosti tohto ustanovenia, a nie samotnej definície týchto osôb.

25. Situácia z hľadiska judikatúry Súdneho dvora venovanej tomuto ustanoveniu sa zdá byť protichodná najmä so zreteľom na významné miesto, ktoré toto ustanovenie ponecháva posúdeniu členských štátov, miesto, ku ktorému sa ešte nižšie vrátim. [12] Ťažkosti sa totiž jasne objavujú pri výklade rozsudku Rahman a i., v ktorom Súdny dvor rozhodol, že „v súvislosti s uvedeným preskúmaním osobnej situácie žiadateľa [o povolenie na pobyt podľa článku 3 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38] [je] na príslušnom orgáne, aby zohľadnil jednotlivé faktory, ktoré môžu byť v konkrétnom prípade relevantné, ako napríklad miera ekonomickej alebo fyzickej závislosti a príbuzenský stupeň medzi rodinným príslušníkom a občanom Únie, ktorého chce

[10] Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, Ziolkowski a Szeja (C-424/10 a C-425/10, EU:C:2011:866, bod 32 a citovanú judikatúru). Pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. marca 2019, SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) [C-129/18, ďalej len „rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala)“, EU:C:2019:248, bod 50)].

[11] Dánske kráľovstvo zakladá svoje posúdenie najmä na judikatúre vyplývajúcej z rozsudkov Rahman a i. a SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala).

[12] Mal som už príležitosť zdôrazniť toto významné miesto ponechané posúdeniu členskými štátmi: pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Zlúčenie rodiny – sestra utečenca) (C-519/18, EU:C:2019:681, body 57 až 62). Pozri okrem toho bod 31 vyššie.

tento rodinný príslušník sprevádzať alebo ku ktorému sa chce pripojiť“ [13]. Súdny dvor dodáva, že „vzhľadom na to, že smernica 2004/38 *neobsahuje konkrétnejšie ustanovenia*, a s ohľadom na použitie spojenia ‚*v súlade so svojou vnútroštátnou legislatívou*‘ v jej článku 3 ods. 2 je nutné konštatovať, že každý členský štát má *širokú mieru voľnej úvahy* pri *výbere faktorov*, ktoré sa musia zohľadniť. Vzhľadom na to musí hostiteľský členský štát dbať o to, aby jeho právne predpisy zahrňovali kritériá, ktoré budú v súlade s obvyklým zmyslom slova ‚umožní‘, *ako aj výrazov týkajúcich sa závislosti použitých v uvedenom článku 3 ods. 2*, a nezbavovali toto ustanovenie jeho potrebného účinku“ [14].

26. Vyššie uvedené je v jasnom kontraste napríklad s tvrdeniami uvedenými v rozsudku SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) v súvislosti s článkom 2 bodom 2 písm. c) smernice 2004/38, podľa ktorých toto ustanovenie „neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov“, [15] otvárajúc tým cestu k jednotnému výkladu autonómneho pojmu práva Únie, ktorý obsahuje. [16] Je však tiež pravda, že tento rozsudok iba sčasti zopakoval bod 24 rozsudku Rahman a i., neprebratím odkazu na pojmy týkajúce sa závislosti. [17]

27. V každom prípade a ako som uviedol vyššie, otázka, či pojem „rodinní príslušníci…, ktorí sú členmi domácnosti občana Únie“ v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 je autonómnym pojmom práva Únie, sa mi nezdá byť tou otázkou, ktorú položil vnútroštátny súd, a nezdá sa mi byť ani rozhodujúcou z hľadiska odpovede, ktorú má Súdny dvor dať na druhú položenú otázku. [18] Súdny dvor totiž predovšetkým vo svojich rozsudkoch Rahman a i. a SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) mohol, bez zaujatia stanoviska o tom, či pojmy uvedené v článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38 sú autonómnymi pojmami práva Únie, užitočne pomôcť vnútroštátnym súdom, ktoré sa na neho obrátili, objasnením *obvyklého* významu ustanovení, ktorých výklad bol žiadaný.

2. Rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti občana Únie, ako tretia hypotéza závislosti uvedenej v článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38

28. V nadväznosti na konštatovanie o nemožnosti všeobecnej definície, a dokonca aj za predpokladu, že nejde o autonómny pojem práva Únie, platí, že Súdny dvor nie je oslobodený od svojej povinnosti pomôcť vnútroštátnemu súdu a objasniť, čo treba rozumieť pod pojmom „rodinní príslušníci…, ktorí sú členmi domácnosti občana Únie“ v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38. Na účely toho sa treba na chvíľu vrátiť všeobecnejším spôsobom k režimu zavedenému touto smernicou.

[13] Rozsudok Rahman a i. (bod 23). Je užitočné pripomenúť, že Súdny dvor tu bol vyzvaný spresniť výklad článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) prvej hypotézy smernice 2004/38 a že nespomenul skutočnosť, že sa jednalo o autonómny pojem práva Únie. Naproti tomu v inom kontexte, ale stále v súvislosti s pojmom „byť závislý“, pozri rozsudok z 12. decembra 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Zlúčenie rodiny – sestra utečenca) (C-519/18, EU:C:2019:1070, body 44 a 45).

[14] Rozsudok Rahman a i. (bod 24). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

[15] Rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 50).

[16] Pozri rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (body 50 a nasl.).

[17] Je tiež zaujímavé uviesť, že v úvahách venujúcich sa v rozsudku SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) článku 3 ods. 2 prvému pododseku písm. a) smernice 2004/38, sa Súdny dvor zdržal spresnenia, s ktorou hypotézou stanovenou v danom ustanovení sa mohla spájať situácia vo veci samej (pozri predovšetkým body 58 a 59 tohto rozsudku).

[18] Dalo by sa totiž tiež podporiť strednú cestu, pozostávajúcu v uznaní autonómneho charakteru predmetného pojmu a zároveň naďalej priznávať – čo sa zdá nevyhnutné z hľadiska povahy článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 – širokú mieru voľnej úvahy členským štátom pri stanovení osobitných požiadaviek na účely toho, aby kritérium oprávnenosti, uvedené všeobecným spôsobom predmetným ustanovením, bolo považované za splnené.

a) Rozsah povinnosti členských štátov podľa článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38

29. Cieľom smernice 2004/38 je „zjednodušiť výkon základného a individuálneho práva voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, ktoré je občanom Únie priamo priznané článkom 21 ods. 1 ZFEÚ, a… predmetom tejto smernice je najmä posilniť toto právo… S ohľadom na tieto ciele musia byť ustanovenia smernice 2004/38… vykladané široko“ [19]. Tento režim, smerujúci tiež k zjednodušeniu zlúčenia rodiny medzi občanom Únie a jeho rodinnými príslušníkmi, sa zakladá, ako som už vyššie spomenul, na základnom rozdvojení.

30. Rodinným príslušníkom prvého okruhu, definovaným v článku 2 bode 2 smernice 2004/38, sa automaticky priznáva právo na vstup a pobyt v hostiteľskom členskom štáte občana Únie. Vstup a pobyt „iných“ rodinných príslušníkov – uvedených v článku 3 ods. 2 prvom pododseku smernice 2004/38 – musia byť týmto členským štátom len umožnené. [20]

31. Z tejto jednoduchej povinnosti „umožniť“ vstup a pobyt týchto „iných“ rodinných príslušníkov vyplýva, že smernica 2004/38 teda nestanovuje členským štátom povinnosť vyhovieť každej žiadosti o vstup alebo pobyt podanej osobami, ktoré preukážu, že sú rodinnými príslušníkmi v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku tejto smernice. [21] Tento výklad je okrem toho podporený odôvodnením 6 smernice 2004/38, [22] z ktorého vyplýva, že cieľom tejto smernice je zachovať jednotu rodiny v širšom zmysle. [23] Súdny dvor spresnil povinnosti uložené hostiteľským členským štátom pri ich skúmaní žiadosti o vstup alebo pobyt založenej na článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38. Hoci neukladá povinnosť priznať právo na vstup alebo pobyt týmto rodinným príslušníkom širšej rodiny, „nič to nemení na tom…, že [článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38] ukladá členským štátom povinnosť, aby v porovnaní so žiadosťami o vstup a pobyt občanov tretích štátov určitým spôsobom zvýhodnili žiadosti podané osobami, ktoré preukážu *osobitný vzťah* voči občanovi Únie“ [24]. Toto zvýhodnenie pozostáva najmä v povinnosti členských štátov „upraviť možnosť, aby rozhodnutia o žiadostiach… boli vydané na základe podrobného preskúmania ich osobnej situácie a v prípade zamietnutia boli dané rozhodnutia odôvodnené“ [25]. Súdny dvor uvádza, že členské štáty sú povinné „zohľadni[ť] jednotlivé faktory, ktoré môžu byť v konkrétnom prípade relevantné, ako napríklad miera ekonomickej alebo fyzickej závislosti a príbuzenský stupeň medzi rodinným príslušníkom

[19] Rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 53 a citovaná judikatúra). Rozsudok z 12. decembra 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Zlúčenie rodiny – sestra utečenca) (C-519/18, EU:C:2019:1070, bod 49), zdá sa, dáva dôraz na ciele, ktoré „v hostiteľskom členskom štáte majú zabezpečiť a podporovať zlúčenie rodiny štátnych príslušníkov iných členských štátov alebo tretích krajín, ktoré sa v ňom legálne zdržiavajú“. Pozri, k obmedzeniam širokého výkladu smernice 2004/38, rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 55).

[20] Pozri rozsudok Rahman a i. (bod 19).

[21] Pozri rozsudok Rahman a i. (bod 18).

[22] Podľa znenia ktorého, „aby sa zachovala jednota rodiny v širšom zmysle a bez toho, aby bol dotknutý zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, situácia tých osôb, ktoré nie sú zahrnuté v definícii rodinných príslušníkov podľa tejto smernice a ktoré preto nevyužívajú automatické právo na vstup a pobyt v hostiteľskom členskom štáte, by sa mala preskúmať hostiteľským členským štátom na základe jeho vlastnej vnútroštátnej legislatívy, aby sa rozhodlo, či sa takýmto osobám udelí právo na vstup a pobyt pri zohľadnení ich vzťahu s občanom Únie alebo akýchkoľvek iných okolností, ako napríklad ich finančná alebo fyzická odkázanosť od občana Únie“.

[23] Pozri rozsudok Rahman a i. (bod 32). Pozri tiež rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 60).

[24] Rozsudok Rahman a i. (bod 21). Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Pozri tiež rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 61).

[25] Rozsudok Rahman a i. (bod 22). Pozri tiež rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 62). To vyplývalo už z článku 3 ods. 2 druhého pododseku smernice 2004/38.

a občanom Únie“ [26]. Pokiaľ ide o ostatné, nepresnosť smernice 2004/38 v spojení s odkazom na vnútroštátnu legislatívu vedie ku konštatovaniu existencie „širokej miery voľnej úvahy“ [27], pokiaľ ide o výber faktorov, ktoré sa musia zohľadniť. Táto široká miera voľnej úvahy musí byť však vykonávaná pri dvojitom obmedzení: pri dodržaní obvyklého významu slova „umožní“, ako aj výrazov týkajúcich sa závislosti použitých v uvedenom článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38 na jednej strane a zachovaní potrebného účinku tohto ustanovenia na druhej strane. [28] Členské štáty môžu pri výkone tejto voľnej úvahy najmä stanoviť „vo svojej vnútroštátnej legislatíve osobitné požiadavky týkajúce sa povahy a trvania závislosti, a to najmä s cieľom uistiť sa, že tento vzťah závislosti je skutočný a stabilný a nevznikol len na účel umožnenia vstupu a pobytu v hostiteľskom členskom štáte“ [29]. Napokon túto mieru voľnej úvahy treba vykonávať „v súlade a pri rešpektovaní ustanovení Charty základných práv Európskej únie“ [30].

32. Hoci rozsah povinností členských štátov uložených v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 tak mohol byť spresnený Súdnym dvorom, treba konštatovať, že samotný pojem „rodinní príslušníci…, ktorí sú členmi domácnosti občana Únie“ v zmysle tohto ustanovenia ešte nebol predmetom výkladu.

b) Doslovný výklad nevyhnutne doplnený kontextuálnou a teleologickou analýzou

33. Vnútroštátny súd zdôraznil, že jedna z ťažkostí vzniknutých v článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38 sa týka rozdielov medzi jednotlivými disponibilnými jazykovými verziami. Predovšetkým anglická verzia („members of the household of the Union citizen“) naznačuje, tak ako aj francúzska verzia, že občan Únie a iný rodinný príslušník sú členmi, *a minima*, rovnakej domácnosti. Tento prvok mal priviesť írske orgány k výkladu tejto podmienky v tom zmysle, že občan Únie musí byť *hlavou* domácnosti, do ktorej patrí aj iný rodinný príslušník. Naopak, napríklad talianska jazyková verzia („convive“) sa zdá sa uspokojila len s obyčajným spolužitím. [31] Z rýchleho a nevyčerpávajúceho porovnania niektorých jazykových verzií teda vyplýva, že nie všetky obsahujú túto sprísnenú požiadavku týkajúcu sa zdieľania „domácnosti“ občana Únie, keďže niektoré z nich sa zdá sa obmedzujú na požiadavku obyčajného spolužitia.

[26] Rozsudok Rahman a i. (bod 23). Súdny dvor hneď na to spresní, že vzťah závislosti, tvorený existenciou úzkych a stabilných rodinných vzťahov z dôvodu špecifických faktických okolností, ako je ekonomická závislosť, skutočnosť, že sú členmi domácnosti alebo vážne zdravotné dôvody, musí existovať v krajine, z ktorej prišiel dotyčný rodinný príslušník, a to v momente, keď žiada o pripojenie sa k občanovi Únie, od ktorého je závislý [pozri rozsudok Rahman a i. (body 32 a 33)].

[27] Rozsudok Rahman a i. (bod 24). Pozri tiež rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 63).

[28] Rozsudok Rahman a i. (bod 24). Pozri tiež rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 63).

[29] Rozsudok Rahman a i. (bod 38).

[30] Rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 64). Z tohto dôvodu bude rozhodovanie vnútroštátnych orgánov rozhodujúcich o žiadosti o vstup alebo pobyt, podanej „iným rodinným príslušníkom“ v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38, riadené trochu viac smerom udaným Súdnym dvorom, ktorý od nich očakáva, predovšetkým v prípade, keď sa do úvahy vezme článok 24 Charty základný práv, aby „vyváženým a racionálnym spôsobom posúdi[li] všetky aktuálne a relevantné okolnosti prípadu a zohľadni[li] pritom dotknuté záujmy, a najmä najlepší záujem daného dieťaťa“ [rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 68)]. Súdny dvor následne spresní kritériá, ktoré musia byť posúdené, ako aj povinnosť prihliadnuť na riziká. Miera voľnej úvahy členských štátov sa postupne úplne zredukuje, pokiaľ Súdny dvor dospeje k záveru, že ak sa na základe takejto analýzy zdá, že členovia predmetnej rodiny, zahŕňajúcej teda jedno dieťa, majú viesť skutočný rodinný život a že toto dieťa je závislé od svojich poručníkov občanov Únie, potom „požiadavky súvisiace so základným právom na rešpektovanie rodinného života v spojení s povinnosťou zohľadniť najlepší záujem dieťaťa *v zásade vyžadujú* priznanie práva vstupu a pobytu uvedenému dieťaťu ako inému rodinnému príslušníkovi občanov Únie v zmysle článku 3 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38“ [rozsudok SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (bod 71). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.]

[31] Zdá sa, že je to prípad aj španielskej jazykovej verzie („viva con el ciudadano“), nemeckej verzie („oder der mit ihm im Herkunftsland in häuslicher Gemeinschaft gelebt hat“), holandskej verzie („inwonen“) alebo aj portugalskej verzie („com este viva em comunhão de habitacão“).

34. Hoci sú medzi jazykovými verziami zjavné rozdiely, zastávam názor, že podmienka stanovená v článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38 nemôže byť vykladaná tak, ako to robia írske orgány, a síce že dotknutý občan Únie musí byť nevyhnutne hlavou domácnosti. Okrem toho, že táto funkcia „hlavy domácnosti" zosobňuje podľa mňa obzvlášť zastaralú a úplne prekonanú rodinnú hierarchiu, keďže je zvyčajne atribútom muža chápaného ako pevné epicentrum patriarchálneho manželského a rodinného modelu,[32] požadovať od iného rodinného príslušníka, aby bol členom domácnosti občana Únie, ktorej je tento občan navyše hlavou, znamená zavedenie dodatočnej podmienky, ktorá nie je stanovená smernicou, a to dokonca, podľa môjho názoru, ani v jej anglickej jazykovej verzii.[33]

35. Okrem toho pripomínam, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že formulácia použitá v jednej z jazykových verzií ustanovenia práva Únie nemôže slúžiť ako jediný základ na výklad tohto ustanovenia, ani sa jej nemôže priznať prednostná povaha vo vzťahu k iným jazykovým verziám. Ustanovenia práva Únie sa totiž majú vykladať a uplatňovať jednotným spôsobom pri zohľadnení existujúcich verzií vo všetkých jazykoch Únie. V prípade rozdielov medzi jednotlivými jazykovými verziami právneho predpisu Únie treba predmetné ustanovenie vykladať podľa jeho kontextu a cieľov sledovaných právnou úpravou, ktorej je súčasťou.[34]

36. V tomto štádiu analýzy zo znenia článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 v každom prípade vyplýva, že rodinný príslušník, ktorý je členom domácnosti občana Únie, môže byť prinajmenšom definovaný negatívnym spôsobom: je zrejmé, že nie je rodinným príslušníkom prvého okruhu v zmysle článku 2 bodu 2 smernice 2004/38; nie je okrem toho závislým z hľadiska čisto materiálneho (podmienka súvisiaca s materiálnou a finančnou závislosťou), nemá ani vážne zdravotné ťažkosti (podmienka súvisiaca s fyzickou závislosťou), nie je ani stálym neregistrovaným partnerom tohto občana. Z tejto doslovnej analýzy okrem toho vyplýva, že spoločným znakom troch hypotéz uvedených v článku 3 ods. 2 prvom pododseku písm. a) smernice 2004/38 je existencia určitej formy závislosti,[35] či už materiálnej („nezaopatrený") alebo fyzickej („vážne zdravotné dôvody"). Rodinný príslušník, ktorý „je členom domácnosti" občana Únie, sa teda nachádza v situácii „osobitného vzťahu závislosti"[36] voči nemu, čo potvrdzuje analýza judikatúry Súdneho dvora,[37] ale ide o závislosť, ktorá teda nie je čisto materiálna, ani čisto osobná a ktorú treba ešte definovať.

37. Podľa obvyklého významu, ktorý treba hľadať podľa požiadaviek judikatúry,[38] domácnosť označuje zvyčajne spoločne žijúci pár tvoriaci rodinné spoločenstvo. Z hľadiska etymologického sa pojem „domácnosť" vo francúzskom jazyku spája s latinským slovom *mansio*, čo znamená dom.[39] Ak sa budeme držať tejto definície, odkaz na tento pojem „domácnosť" najmä v anglickej a francúzskej jazykovej verzii článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 by

[32] Pozri napríklad o použití pojmu „hlava domácnosti" v štatistikách a o ťažkostiach vzniknutých v súvislosti s týmto pojmom, DE SAINT POL, T., DENEY, A., MONSO, O.: Ménage et chef de ménage: deux notions bien ancrées. In: *Travail, genre et sociétés*, 2004, zv. 1, č. 11, s. 63 – 78.

[33] Domnievam sa totiž, že výraz „household of the Union citizen" môže rovnako dobre označovať len to, že občan Únie je členom domácnosti. Okrem toho, ako uviedol žalobca vo veci samej, pod „hlavou rodiny" sa často rozumie ten, kto prináša materiálnu podporu svojmu okoliu. Hypotéza o „rodinnom príslušníkovi, ktorý je členom domácnosti" občana Únie však predstavuje veľmi odlišnú hypotézu od tej, v ktorej je rodinný príslušník „závislý" od tohto občana.

[34] Pozri v rámci rozsiahlej judikatúry rozsudky z 3. apríla 2008, Endendijk (C-187/07, EU:C:2008:197, bod 22 a nasl.); z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 37 a citovanú judikatúru), ako aj z 25. februára 2021, Bartosch Airport Supply Services (C-772/19, EU:C:2021:141, bod 26).

[35] Čo potvrdzuje bod 21 rozsudku Rahman a i.

[36] Rozsudok Rahman a i. (bod 21).

[37] Pozri rozsudok Rahman a i. (body 36, 38, 39).

[38] Pozri najmä rozsudok Rahman a i. (bod 24).

[39] Zdroj: slovník Larousse k dispozícii na internetovej stránke (www.larousse.fr/dictionnaires/francais/ménage/50418).

nebol taký vzdialený od jazykových verzií, ktoré sa uspokojili len s požiadavkou obyčajného spolužitia v geografickom zmysle slova, ale pri súčasnom zavedení dodatočnej podmienky týkajúcej sa domáceho spoločenstva, ktoré nemusí nevyhnutne existovať v prípade obyčajného spolužitia pod jednou strechou. Analýza znenia článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38, obohatená kontextuálnou a systematickou analýzou smernice 2004/38, totiž umožňuje definitívne vylúčiť tézu žalobcov vo veci samej, podľa ktorej už samotné spoločné bývanie stačí na to, aby sa daný rodinný príslušník považoval za „člena domácnosti“ občana Únie.[40] Spoločné bývanie je síce nevyhnutnou podmienkou, ale nestačí na účely tvrdenia, že patrí do pôsobnosti článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) druhej hypotézy smernice 2004/38.

38. Hoci obvyklý význam pojmu „domácnosť“ odkazuje na pojem „pár“ a na pojem „domáce spoločenstvo“, zdá sa mi však, že táto definícia chápaná v kontexte smernice 2004/38 musí byť nevyhnutne rozšírená, keďže na partnerov z páru sa už v zásade vzťahuje článok 2 bod 2 smernice 2004/38. „Domácnosť“ tu preto treba chápať širšie, skôr s významom „domova“.[41] Členovia tohto domova prispievajú k rodinnému životu rôznymi spôsobmi.

39. Domácnosť alebo domov sú pojmy, ktoré vyvolávajú okrem čisto pragmatickej vôle organizovať spoločný život a zúčastňovať sa na ňom *pocit* príslušnosti, osobitnú *náklonnosť*, ktoré spájajú medzi sebou osoby, ktoré ich tvoria. Je to napríklad tento pocit a táto náklonnosť, ktoré umožnia odlíšiť situáciu bežného spoločného bývania od skutočnej príslušnosti k domácnosti alebo domovu.

40. Vyplýva z toho, že iný rodinný príslušník musí mať na účely toho, aby bol členom domácnosti občana Únie, podľa definície príbuzenský vzťah s týmto občanom, s ktorým žije. Okrem toho musí medzi nimi existovať pevná citová väzba[42] počas spoločného bývania, ktorého trvanie nie je zanedbateľné a ktoré je zorganizované z iných dôvodov než len pre pohodlie. Táto citová väzba musí byť podľa mňa takej intenzity, že ak by dotknutý rodinný príslušník nemal byť viac členom domácnosti občana Únie, tento občan by tým bol osobne dotknutý,[43] na základe čoho možno hovoriť o situácii vzájomnej závislosti citového charakteru.

[40] Je pravda, že predchádzajúce akty, ktoré smernica 2004/38 kodifikovala, zdá sa, neobsahovali tento odkaz na „domácnosť“, ale odkazovali skôr na požiadavku „žiť pod spoločnou strechou“ [pozri napríklad článok 10 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15) alebo aj článok 1 ods. 2 smernice Rady 73/148/EHS z 21. mája 1973 o zrušení obmedzenia pohybu a pobytu v rámci spoločenstva pre štátnych príslušníkov členských štátov so zreteľom na usadenie sa a poskytovanie služieb (Ú. v. ES L 172, 1973, s. 14, Mim. vyd. 05/001, s. 167)]. Žalobca vo veci samej z toho vyvodzuje, že smernicu 2004/38 v zmysle jej odôvodnenia 3, ktoré uvádza, že smeruje k tomu, aby sa „zjednodušilo a posilnilo právo všetkých občanov Únie na voľný pohyb a pobyt“, nie je možné vykladať reštriktívnejším spôsobom vo vzťahu k právnemu stavu pred nadobudnutím jej účinnosti.

[41] Pojem domov podľa mňa viac odráža túto myšlienku rozšírenej rodiny žijúcej spolu pod jednou strechou.

[42] Nezdá sa mi, že sa nevyhnutne dá predpokladať, že príbuzenský vzťah vedie vždy k náklonnosti medzi dvoma členmi tej istej rodiny, bez potreby ďalšieho overenia, okrem prípadu obhajoby osobitne širokého výkladu článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38.

[43] Z dôvodu základného rozdvojenia uvedeného v bode 29 vyššie nie som presvedčený, že treba preukázať, že v prípade zamietnutia vstupu a pobytu „inému rodinnému príslušníkovi“ občana Únie by sa tento občan vzdal uplatňovania svojej slobody pohybu. Takáto podmienka by okrem toho viedla k osobitne reštriktívnemu výkladu článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38.

41. Prislúcha vnútroštátnym orgánom zhodnotiť stabilitu tohto vzťahu posúdením, najmä, ale nie výlučne, doby spoločného žitia, ako aj intenzity rodinného pocitu vyjadreného v rámci spoločného života s charakteristikami života rodiny.[44] Celkový spôsob života údajne rodinnej rozšírenej štruktúry musí byť posúdený komplexne, v jednotlivých prípadoch, v závislosti od osobitných okolností každého zoskupenia na základe všetkých relevantných skutkových okolností.

42. Naproti tomu sa domnievam, že úmysly dotknutého rodinného príslušníka nie sú súčasťou týchto relevantných skutočností. Na jednej strane to, čo sa stane v budúcnosti, je vždy ťažko dokázateľné. Na druhej strane tieto úmysly sa môžu zmeniť a tomu sa nedá zabrániť. Napokon, to nie je zmyslom judikatúry.[45]

43. Z vyššie uvedených úvah preto podľa mňa vyplýva, že článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38 treba vykladať v tom zmysle, že sa týka situácie, v ktorej rodinní príslušníci širšej rodiny udržiavajú s dotknutým občanom Únie úzke a stabilné rodinné vzťahy z dôvodu špecifických skutkových okolností súvisiacich s príslušnosťou k rovnakej domácnosti ako tento občan. Táto príslušnosť sa prejavuje stabilným spoločným životom v tom istom obydlí, riadeným vôľou žiť spolu a majúcim charakteristiky rodinného života. Prislúcha vnútroštátnym orgánom pristúpiť k podrobnému preskúmaniu, od prípadu k prípadu, každej individuálnej situácie pri zohľadnení jednotlivých faktorov, ktoré môžu byť relevantné, akými sú príbuzenský stupeň, doba trvania spolužitia, blízkosť vzťahu a intenzita citovej väzby. Členské štáty môžu pri výkone svojej voľnej úvahy stanoviť osobitné požiadavky týkajúce sa preukázania príslušnosti k domácnosti občana Únie na účely uistenia sa o realite a stabilite skutkového stavu podrobeného skúmaniu ich orgánov, avšak za dvojakej podmienky, že tieto požiadavky budú v súlade s obvyklým významom slovesa „umožní“ a výrazu „je členom domácnosti občana Únie“ a že nezbavia článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38 jeho potrebného účinku.

III. Návrh

44. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem odpovedať na prejudiciálne otázky, ktoré položil Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko), takto:

Článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, sa má vykladať v tom zmysle, že sa týka situácie, v ktorej rodinní príslušníci širšej rodiny udržiavajú s dotknutým občanom Európskej únie úzke a stabilné rodinné vzťahy z dôvodu špecifických skutkových okolností súvisiacich s príslušnosťou k rovnakej domácnosti ako tento občan. Táto príslušnosť sa prejavuje stabilným spoločným životom v tom istom obydlí, riadeným vôľou žiť spolu a majúcim charakteristiky rodinného života.

[44] Mám na mysli napríklad situáciu občana Únie, ktorému zomreli rodičia a bol zverený do starostlivosti svojmu strýkovi a tete. Toto životné spoločenstvo môže trvať až do dospelého veku bez toho, aby tento strýko alebo teta mohli byť považovaní za osoby závislé od občana Únie, pokiaľ sú materiálne sebestační. Napriek tomu, najmä z hľadiska ich citového zapojenia by títo „iní“ rodinní príslušníci mali byť považovaní za členov domácnosti v zmysle článku 3 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38. Mám tiež na mysli tiež situáciu priameho potomka občana Únie, ktorý je starší ako 21 rokov a ekonomicky nezávislý, ale ktorý by pri začínaní profesijného života ostal bývať u svojich rodičov.

[45] Pripomínam, že v zmysle bodu 33 rozsudku Rahman a i. „vzťah závislosti… musí existovať v krajine, z ktorej prišiel dotyčný rodinný príslušník, a to v momente, keď žiada o pripojenie sa k občanovi Únie, od ktorého je závislý“ [pozri tiež rozsudok zo 16. januára 2014, Reyes (C-423/12, EU:C:2014:16, bod 30)].

Vnútroštátnym orgánom prináleží pristúpiť k podrobnému preskúmaniu od prípadu k prípadu každej individuálnej situácie pri zohľadnení jednotlivých faktorov, ktoré môžu byť relevantné, ako je príbuzenský stupeň, doba trvania spolužitia, blízkosť vzťahu a intenzita citovej väzby.

Členské štáty môžu pri výkone svojej voľnej úvahy stanoviť osobitné požiadavky týkajúce sa preukázania príslušnosti k domácnosti občana Únie na účely uistenia sa o realite a stabilite skutkového stavu podrobeného skúmaniu ich orgánov, avšak za dvojakej podmienky, že tieto požiadavky budú v súlade s obvyklým významom slovesa „umožní“ a výrazu „je členom domácnosti občana Únie“ a že nezbavia článok 3 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38 jeho potrebného účinku.